

בן הנני להעיר דמקושתית התוס' בקדושין ל"ד ע"א שאפילו אם היה נחשב שלוח הקן כמצות עשה שהזמן גרמא מכל מקום איך יהיו נשים פטורות משלוח והא איכא לאו דלא תקח האם עיין שם ובתרוצים, ואם כהסוברים דמיד כשמשלח את האם הוא מקיים מצוה וכל שכן להחויי והח"צ דסברי דבנודמן לו קן עובר ממש בעשה אם אינו משלח כמובא בפת"ש סימן רצ"ב, אי אפשר כלל להבין קושית התוס' דהרי שפיר צריך התנא לאשמעין דגם נשים שייכי בהך מצוה, וכל שכן אם ננקוט דבנודמן חייבים להודקק ולשלח, ומוכח מזה שהתוס' סובר כהני דסברי דמצות שלוח הוא רק אם רוצה ליקח את הבנים, דלפי זה שפיר הקשו בתוס' דתפ"ל שיש גם לאו, אולם בפת"ש שם הובא להלכה רק דעת החו"י והחכ"צ והמשנת חכמים דסברי דמיד כשמשלח קעביד מצוה עיין שם.

כז. הרבעה בבעלי חיים ע"י העברת חומר ממין אחד לחברו*

בענין שאלתו בדבר הנדסה גנטית, שמכניסים חלקיקי תאים מבריה אחת לשניה, ועי"ז משנים את תכונותיה של השניה, נראה דאין להתיר איסור כלאים מכיון שאין חלקיקים אלו נראים לעין האדם, כיון שאנשים מטפלים בחלקיקים האלה ומעבירים אותם ממין אחד לשני הרי זה חשיב ממש כנראה לעינים ולא דמי כלל לתולעים שאינם נראים. אמנם בבעלי חיים נלענ"ד דאין בעצם העשיה שום איסור של הרבעה כיון שזה רק ע"י העברת "חומר" ממין אחד תוך מין בעל חי אחר, ורק בהרכבת עצים נראה דשפיר אסור אף אם ההרכבה היא רק על ידי זריקה של מיץ אשר אם היה זורע את המיץ באדמה לא היה צומח כלל, כי סוף סוף "השדה" זורעה משני מינים, משא"כ בהרבעה הרי התורה אמרה "בהמתך" ואין זו בהמה ואין זה שייך כלל לאיסור הרבעה דאסרה רק שתי גופות ממש.

ונראה דאף שאפרוח הנולד מביצת טרפה מותר, היינו

משום שבאמצע נעשה עפרא בעלמא ולכן האפרוח שנוצר הרי הוא ככל אפרוח טהור, מה שאין כן עוף טהור שישב על ביצת עוף טמא, ברור הדבר שהנוצר ממנה הוא ממש עוף טמא, שהרי בביצת עוף טמא לא אמרינן עפרא בעלמא דעוף טמא הוא "מין" והנוצר הרי הוא ממש מין טמא ואילו בתרנגולת מביצת טרפה הרי נוצר מעפרא מין כשר, וא"כ הרי גמל שילדה פרה הדין הוא שהפרה היא לא רק כדין של יוצא מהטמא שרק אסור ולא לוקין עליו, אלא הפרה היא ממש כגמל', ולפי זה כמו שגמל ממש אשר ע"י זריקה יהפך גם לשוטע שטע הרי פשוט שנשאר ודאי טמא ואסור, כך גם הפרה שנולדה ממנה כמותה, ואף גם בביצי דגים טמאים, מלבד שהם משריצים מבפנים ולא נעשה באמצע כעפרא כמבואר בגמ' ע"ז מ' ע"א, מ"מ גם בלא"ה הרי נוצר "ממין טמא" ולא דומה כלל לנולד מטרפה. ולכן נראה שגם אם אותה פרה תתעבר משור כזה שגם הוא כמותה מסתבר שגם ולדותיהם כמותם ואסורים עד עולם, והוא הדין גם בדגים. ולפי זה עלול ח"ו לבוא למצב שלא נוכל לסמוך על הסימן של קשקשת כי ידגו לרוב כאלה, אך אולי יהא אפשר בכל זאת להבחין ע"י סימנים אחרים, ומ"מ כל זה לא נוגע כלל לעגבניה על עץ. דאפשר שיצטרכו לברך בורא פרי העץ על עגבניה כזו, הואיל וזה ממש גדל על עץ, אע"ג שאותו המין גדל בעיקר מהאדמה ולא מעץ ואף שזה גם נעשה רק ע"י אדם.

ענין הרמב"ם

ואף שבספר משרת משה בסוף ההקדמה בשם מצפה שמואל כתב פירוש נחמד למה שאמרו בפרק אלו טרפות דאף שמקשקשת לחוד נוכל לידע איזה דגים מותר לאכול "מכל מקום סנפיר וקשקשת לאו לסימנא בעלמא נאמרו רק הם הגורמים ההיתר" ולענין זה שפיר אמרו שם בגמ' יגדיל תורה ויאדיר. אך יתכן שרק אם זה ממש בתכונתם ולא כשהם באים ממקום אחר. ועל כלפנים לדינא אין להתחשב גם אם זה רעיון נכבד בפירוש הגמ'. ואין להסיק הלכה מזה ובפרט שזה נעשה על ידי בני אדם ולא לסימנים כאלה נתכונה התורה.

ז. ע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם פ"ג מהל' מאכ"א.

*. מתוך מכתב לפרופ' אברהם הי"ו מח"ס נשמת אברהם.